

VÄSTERÅS ORNITOLOGISKA KLUBBS INFORMATIONSBLAD

ÅRG 8 1983 NR 1

Utgiven av Västerås Ornitologiska Klubb - VOK och utkommer med fyra nummer årligen.

- REDAKTÖR** : Åke Berg Flogstavägen 85c 752 63 Uppsala. 018/463018
- I redaktionen : Inga Lindell
- ORDFÖRANDE** : Per Magnusson Syrenv. 92 722 43 Västerås. 021/330197
- SEKRETERARE** : Martin Green Ringduvegatan 141 724 70 Västerås.
021/353582
- KASSÖR** : Ulf Carlson Byggmästarv. 20 734 00 Hallstah. 0220/15606
- RAPPORTKOMMITE** : Martin Green(rapportmottagare), adress se ovan.
Daniel Green, Hans-Olof Hellkvist och Thomas Skoglund.

Västerås Ornitologiska Klubb c/o Martin Green Ringduvegatan 141 724 70 Västerås.
Medlemskap i VOK erhålles genom att sätta in 35:- på postgiro 1 13 30 - 8.

FÖRSÖK MED TUVRÖJNING PÅ ASKÖVIKENS VÅTÄNGAR

Tommy Bengtsson

Tidigt på vårvintern 1983 började ett gäng hedervärda AMS-arbetare att med hjälp av hacka och spade röja bort tuvorna från ett ca 2000 m² stort område vid Asköviken. Det område man tuvröjde är beläget ca 150 m söder om bäcken. I slutet av april var arbetet slutfört, tuvängen var befriad från tuvor och högre vegetation och vi ornitologer såg med spänning fram emot våren. Skulle området dra till sig några rastande våtmarksfåglar?

I samband med arbetets slutförande så inleddes, efter förfrågan från länsstyrelsens naturvårdsenhet, en inventering av området. Inventeringen var av enklaste tänkbara slag, inventeraren skulle helt enkelt vid promenad på vällen räkna antalet rastande fåglar, dels på det tuvröjda området, dels på ett icke tuvröjt dito. Därefter skulle man enkelt kunna jämföra de olika områdenas dragningskraft på skilda arter. Det är resultatet av denna inventering jag nedan skall redovisa.

Inventeringarna utfördes under perioden 19.4-31.5, varav knappt varannan dag blev täckt (21 av 43). Detta kan tyckas vara i minsta laget, men spridningen över perioden var god så materialet får ändå anses som acceptabelt. Tio (våt)-ängsberoende arter sågs rasta på området (dessutom ytterligare några arter som nämns längre fram i texten). Medelvärdet (ant/obs) för de olika arterna kan utläsas ur figur 1.

FIG 1. Säsongsmedelvärde för rastande arter inom ett tuvröjt respektive ett icke tuvröjt område. Vid jämförelsen bör noteras att det icke tuvröjda området var större, gissningsvis ca 1.5-2 ggr större.

Art	Tuvröjt område	Icke tuvröjt område
Tofsvipa	0.30	-
Brushane	0.07	-
Enkelbeckasin	2.39 ¹	2.07
Skrattmås	0.07	-
Jorduggla	-	0.11
Ängspiplärka	2.83 ²	1.67
Gulärta	0.57	-
Sädesärta	0.32	-
Buskskvätta	-	0.57
Gräshoppsångare	-	0.13

1 = 32 av sammanlagt 57 fåglar (56%) rastade den 1.5.
2 = 50 av sammanlagt 72 fåglar (69%) rastade den 1.5.

Siffrorna talar sitt tydliga språk. Man ser lätt att artsammansättningen på de två områdena är tämligen skilda från varandra. Fåglar som rastar på områden med lägre vegetation, föredrar med all tydlighet det röjda området, medans arter som buskskvätta och gräshoppsångare försvinner. Ser man enbart på värdena för de arter som noterats, bör man finna resultatet av försöket positivt. Ett högre antal våtmarksarter återfinns ju på det tuvröjda området än på det icke röjda området. Man kan även titta på resultatet på ett annat sätt, titta på vad som inte har setts. Vi vet att Asköängarna har möjligheter att dra till sig stora mängder rastande änder och vadare. Så var inte fallet här, inte en enda and noterades. Av vadare var det förutom enkelbeckasiner och tofsvipor (troligen lokal population) endast två brushanar som vid ett tillfälle furagerade på området. I det perspektivet framstår resultatet som, minst sagt, mindre lyckat. I och för sig är detta inte speciellt förvånande, området hade helt enkelt inte förutsättningar att locka till sig rastande änder eller vadare. För änder var det aldrig tillräckligt mycket vatten. Detta gäller även vadarna under större delen av perioden och när vatten fanns saknades en naturlig gränslinje mellan land och vatten. Dessutom lyckades man aldrig helt utplåna tuvkaraktären, underlaget var aldrig speciellt plant utan tydliga tuvbildningar fanns alltid. Även detta missgynnar vadarna.

I mitten-slutet av april var området tämligen vått, men sedan blev det bara torrare och torrare och fram mot mitten av maj var det möjligt att ta sig över området i lågskor om man så önskade. Att det var torrt belyses också av att man i maj registrerade arter som skogsduva, sånglärka, stenskvätta (!) och hämpling rastande på området. Arter man finner på vilken gräsplätt som helst. Vegetationstillväxten skedde snabbt och mot slutet av perioden kunde man se antydningar till tuybildning och i skrivandets stund ser man knappt var det är röjt och inte röjt. Av detta ser man att röjningen måste följas upp med bete eller slätter för att ge en bestående effekt.

"Misslyckandet" beror, som jag ser det, främst på två faktorer:

1. Området var alltför litet. För att några större antal våtmarksberoende fåglar skall utnyttja ett område för häckning eller som rastplats så krävs det att området är betydligt större. åtminstone bör det finnas ett närliggande område av samma typ. Vid en eventuell störning bör fåglarna ha ett alternativt ställe att ta sin tillflykt till.
2. Man förlade turöjningen till ett alltför torrt område. Den del av ängen man nu röjde brukar sällan kännetecknas av att vara speciellt våt. Efter vårfloden rinner vattnet undan relativt snabbt och ängen torrläggs. Detta var i allra högsta grad märkbart i år, då vårfloden var obefintlig. Dessutom omges just detta område av två stora diken som snabbt tar upp en eventuell vårflod.

Ännu en tredje faktor skulle kunna tas upp, även om den troligen inte hade någon större betydelse i år, men den kan komma att få det i ett framtida. perspektiv. Den plats man nu valde torde vara speciellt störningkänslig i och med att den på ena långsidan gränsar till vallen och på den andra till vassen, en sträcka på ca 20 meter. Detta skulle visserligen inte ha någon större betydelse om det inte vore så att folk med regelbundna mellanrum promenerade förbi på vallen. Risker är dock att så blir fallet, naturvårdsenheten planerar nämligen, efter vad jag har hört ryktas, att lägga en strövstig längs vallen dit folk skall hänvisas med skyltar. Vi skulle i så fall få ett störningstryck som utan tvekan skulle göra detta, men även andra områden häckningsodugliga. Det vore verkligen synd att på det viset göra arbetet med att iordningställa ängarna meningslöst. Nej, då vore ett beträdnadsförbud under häckningstid ett lämpligare alternativ. Eller ännu bättre: Använd vallen till att fylla igen diken med.

Till sist får väl sägas att den kritik jag framfört inte får ses som att jag anser att projektet som sådant var meningslöst. Tvärtom, detta var ett i allra högsta grad lovvärt initiativ från naturvårdsenhetens sida och man torde ha lärt sig ett och annat av försöket. Arbetet måste dock utsträckas till andra och framför allt större områden. De misstag som nu begicks hade kunnat undvikas genom ett intimare samarbete mellan naturvårdsenheten och de som besitter kunskaperna om Askövikens våtängar-ornitologerna inom VOK.